

แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ

An Integrated Buddhist Approach to Merit-Making Through Online Media

อรอุมา บัวทอง
Onuma Buathong^{*}

Received: November 24, 2025 Revised: March 10, 2026

Accepted: March 12, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในด้านเนื้อหาเอกสารและสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกโดยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๘ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเรียบเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ช่วยให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนา การเผยแผ่ธรรมะ และการบริจาคเพื่อสาธารณกุศลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กับความสะดวกในการทำบุญออนไลน์ ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญออนไลน์ คือ พรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ เพื่อเสริมสร้างเจตนาบริสุทธิ์และจิตสำนึกทางศีลธรรม การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรมและได้เป็นแนวทางพัฒนาระบบการทำบุญออนไลน์ให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล โดยใช้กรอบ D-O-R-S Model ได้แก่ ๑) Donor ผู้ให้ที่มีเจตนาบริสุทธิ์ ๒) Online Platform ช่องทางออนไลน์ หรือสื่อสังคม ๓) Recipient ผู้รับที่มีศีลและใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้อง และ ๔) Supporting Principles หลักธรรมที่ช่วยให้การทำบุญออนไลน์เกิดอานิสงส์แท้จริงและเป็นประโยชน์ต่อผู้ให้ ผู้รับ และสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: แนวทางการทำบุญ, สื่อออนไลน์, เชิงพุทธ

Abstract

This research article has three objectives: (1) to study the Buddhist approach to merit-making through material giving (*āmisadāna*), (2) to examine the Buddhist principles that support

---

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail. onumaon@gmail.com

merit-making through social media, and (3) to propose an integrated Buddhist approach to online merit-making. This study employed qualitative field research, collecting data from documents and conducting in-depth interviews with 18 key informants. The research instrument was an in-depth interview form, and the data were analyzed and presented through descriptive analysis.

The findings reveal that online merit-making enables Buddhists to access religious activities, Dhamma dissemination, and charitable donations with greater convenience, speed, and transparency. This accessibility contributes to the development of morality, ethics, and social responsibility. The supporting Buddhist principles for online merit-making include the Four Brahmavihāras and the Four Saṅgahavatthus, which help cultivate pure intention and moral awareness. Online merit-making thus becomes a tool for fostering virtue and serves as a foundation for developing a digital-era merit-making system. The study proposes the D-O-R-S Model as a framework for enhancing online merit-making: 1.Donor – the giver with pure intention, 2.Online Platform – online channels or social media, 3.Recipient – the receiver who upholds moral discipline and uses resources properly, and 4.Supporting Principles – doctrines that ensure genuine merit and benefit for the donor, the recipient, and society.

Keywords: Merit-making approaches, Online media, Buddhist integration

๑.บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งในวิถีชีวิตของผู้คน การสื่อสารและการแสดงออกทางศาสนาได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมยุคใหม่ การทำบุญซึ่งเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่สะท้อนความศรัทธา ความเมตตา และการเกื้อกูลกันในพระพุทธศาสนา ได้ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการร่วมบริจาคออนไลน์ การฟังธรรม การสวดมนต์หรือเจริญภาวนาผ่านระบบสตรีมมิ่ง ไปจนถึงการสร้างเครือข่ายจิตอาสาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จึงกลายเป็นแนวปฏิบัติใหม่ของพุทธศาสนิกชน ที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตเร่งรีบของคนรุ่นใหม่ในสังคมเมือง และในขณะเดียวกันยังเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลอย่างไม่มีขอบเขต อย่างไรก็ตาม การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ก็ยังมีข้อจำกัดและความท้าทาย เช่น ความเข้าใจผิดในเจตนารมณ์ของการทำบุญ การแปรเปลี่ยนจาก “ศรัทธาเพื่อความดีงาม” ไปสู่ “ศรัทธาเพื่อความสะดวก” หรือแม้แต่การถูกแสวงหาผลประโยชน์จากรูปแบบการทำบุญออนไลน์โดยขาดหลักธรรมเป็นเครื่องกำกับ^๒ การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ก่อให้เกิด ปัญหาและข้อกังวลหลายประการ ทั้งในด้าน ความถูกต้องของเจตนาในการทำบุญ, ความน่าเชื่อถือของผู้จัดโครงการบุญ, และ การขาดความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บางกรณีพบว่าการแอบอ้างชื่อวัดหรือพระสงฆ์เพื่อรวบรวมเงินบริจาคโดยมิชอบ หรือการทำบุญที่เน้นเพียง

^๒ สุพจน์ ชนะภักย์. การทำบุญออนไลน์กับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางศาสนาในสังคมไทย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, ๒๕๖๔, ๔๕-๖๐.

ผลตอบแทนทางวัตถุ เช่น หวังโชคลาภหรือเลขเด็ด มากกว่าการฝึกจิตใจให้เกิดกุศลจริง ๆ ตามหลัก “บุญกิริยาวัตถุ ๓” ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ จะเห็นได้ว่าปัญหาการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จึงไม่ใช่เพียงประเด็นทางเทคโนโลยีหรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็น ประเด็นทางศีลธรรมและจิตสำนึกทางศาสนา ที่ควรได้รับการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้การทำบุญในยุคดิจิทัลยังคงสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระพุทธศาสนา คือ การทำจิตให้ผ่องใสและเกื้อกูลต่อสังคมอย่างแท้จริง

ดังนั้น การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับแนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีกับจิตวิญญาณ ให้การทำบุญออนไลน์ไม่เพียงเป็นกิจกรรมทางศาสนาเชิงรูปแบบ แต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางจิตใจ จริยธรรม และปัญญา อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาการศึกษา “แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ” จึงมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านศาสนา ช่วยธำรงและปรับปรุงแบบการทำบุญให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยไม่สูญเสียหลักธรรมะ ด้านสังคม เป็นแนวทางสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันและจิตอาสาผ่านสื่อออนไลน์ ด้านจริยธรรมและวัฒนธรรม สร้างสำนึกแห่งความดีงามและจิตสาธารณะในโลกออนไลน์ และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการขยายขอบเขตการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และเข้าถึงคนรุ่นใหม่การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ในเชิงพุทธบูรณาการเป็นแนวทางใหม่ของการประยุกต์พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสังคมดิจิทัล เพื่อให้ศาสนาไม่เพียงดำรงอยู่ แต่ยังสามารถเป็นพลังทางจิตวิญญาณในการขับเคลื่อนสังคมร่วมสมัยให้มีคุณธรรมและปัญญาอย่างยั่งยืน^๓ การขยายออกไปเป็นวงกว้างจากสังคมครอบครัว เพื่อน การเรียน การทำงาน ฯลฯ สู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ในทุกๆ ด้าน รวมถึง การทำบุญ ของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย จนในปัจจุบันจะเห็นรูปแบบของการทำบุญในรูปแบบวิถีใหม่ ทั้งในการทำทาน การรักษาศีล รวมถึงการภาวนา “บุญ” เป็นคำเรียกอย่างสามัญโดยมีที่มาจากภาษาบาลีว่า “บุญญ” มีความหมายที่อ้างอิงบ่อยๆ เช่น เครื่องชำระส้นดาน ความดี กรรมดี ความประพฤติชอบทางกาย วาจา ใจ กุศลกรรม ความสุข กุศลกรรม พุทธศาสนิกชนชาวไทยนิยมเรียกว่า บุญ บ้าง กรรมดีบ้าง บุญกรรมบ้าง บุญกุศลบ้าง ทั้งบุญกรรมและบาปกรรมเป็นหลักธรรมใหญ่ที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับกระบวนการชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย โดยสืบเนื่องไปถึงหลังความตายด้วย^๔

ดังนั้นการท้าวิจัยเรื่อง “แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ” มีที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันผู้คนจำนวนมากใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เช่น การฟังธรรมออนไลน์ การบริจาคผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร หรือการร่วมบุญผ่านเพจและแพลตฟอร์มต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้รูปแบบของ “การทำบุญ” ก้าวเข้าสู่มิติใหม่ที่เรียกว่า “การทำบุญดิจิทัล” ซึ่งแม้จะเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการทำบุญได้ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้เกิดคำถามเชิงพุทธธรรมเกี่ยวกับ “คุณค่าที่แท้จริงของบุญ” และ “เจตนาที่บริสุทธิ์” เพื่อเป็นกรอบคุณธรรมในการใช้สื่อออนไลน์อย่างถูกต้องต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก. ๒๕๖๓, หน้า ๔๓.

^๔ พระราชวรเมธี, **ปรัชญาการศึกษาไทย ฉบับแก้ไข-รวบรวมใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘), หน้า ๒๙๒-๒๙๓.

๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์

๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านการทำบุญออนไลน์ผ่านสื่อสังคมแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการพัฒนาการจากอดีตมาเป็นปัจจุบันอย่างไร โดยศึกษาจาก หนังสือ ตำรา วิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ และ เว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือได้ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการพัฒนาการจากอดีตมาเป็นปัจจุบันอย่างไร โดยศึกษาจาก หนังสือ ตำรา วิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ และ เว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือได้และแนวคิดการวิจัย วัตถุประสงค์ ด้วยการสืบค้นข้อมูล โดยอาศัยเอกสารเป็นหลัก ด้วยวิธีการศึกษาสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงวิชาการ

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ข้อความที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้ใช้งานที่เกี่ยวข้องของ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ๑) กลุ่มพุทธศาสนิกชนที่ชอบการทำบุญทางออนไลน์ใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐ คน ๒) พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการทำบุญทางออนไลน์ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ รูป ๓) พระเถระและผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ รูป/คน รวมทั้งหมด จำนวน ๑๘ รูป/คน

๒) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลต่อไป

๓.๑ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามความเหมาะสม อย่างละเอียดลึกซึ้งเป็นองค์รวมเนื่องจากประสบการณ์และความชำนาญของแต่ละบุคคล โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ๑๘ รูป/คน จนครบตามจำนวนทั้งนี้การเลือกกลุ่มที่กล่าวมาในข้างต้นจะช่วยให้การประหยัดเวลา ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลของทุกหน่วยงานเป็นไปได้ยากไม่สามารถศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้จึงขอเก็บข้อมูลจากประชากรบางส่วนที่ผู้วิจัยได้กำหนดมาข้างต้น จำนวน ๑๘ รูป /คน ดังนี้

- ๑) กลุ่มพุทธศาสนิกชนที่ชอบการทำบุญทางออนไลน์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐ คน
- ๒) พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการทำบุญทางออนไลน์ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ รูป
- ๓) พระเถระและผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ รูป/คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารสังคมออนไลน์ สร้างขึ้นตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- ๑) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา จากนั้นกำหนดเป็นกรอบปัจจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
- ๒) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบปัจจัยที่กำหนดเพื่อนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะ
- ๓) ปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ๔) นำเครื่องมือที่ผ่านการแนะนำและผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
- ๕) นำแบบสัมภาษณ์ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ แล้วนำผลที่ได้มาเรียบเรียงและปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำข้อมูลไปใช้ต่อไป
- ๖) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ในเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัย

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ขออนุญาต และเข้าพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนด จากนั้นจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ และเริ่มสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ และเนื่องจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จึงสามารถที่จะตั้งคำถามที่มีลักษณะเจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียดต่าง ๆ ได้อีกซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- ๑) ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงสถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย และขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย
- ๒) รวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยให้มีความเที่ยงตรง สามารถตรวจสอบได้จึงกำหนดใช้วิธีการที่หลากหลายจากข้อมูลการศึกษา เอกสาร ตำรา วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๓) ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ตามเวลาที่ได้ทำการนัดหมายไว้ล่วงหน้าแล้ว และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มผู้รู้ ได้แก่ พระสงฆ์และนักวิชาการด้านการเผยแผ่ ผู้บริหารและผู้ผลิต และตัวแทนกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ชอบทำบุญทางออนไลน์ ดังนี้

๓.๑. วัน เวลา การสัมภาษณ์

๓.๒. สถานที่สัมภาษณ์

๓.๓. ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์

๓.๔. วิธีการสัมภาษณ์ (การถาม, การตอบ, การจดบันทึกคำตอบ)

๔) ศึกษาพฤติกรรมโดยการสังเกตและสอบถามจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการสนทนาพูดคุยเพื่อให้เกิดความคุ้นชินและผ่อนคลาย แล้วสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางนำไปใช้ในการออกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

๕) หลังจากทำการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและทำการนัดหมายการสัมภาษณ์ต่อเนื่อง แต่ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่สะดวกในการสัมภาษณ์มากกว่า ๑ ครั้ง ผู้ศึกษาจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการโทรศัพท์ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมหากข้อมูลที่ได้ยังไม่ชัดเจน

๖) วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล สรุปผล และจัดพิมพ์รายงานการวิจัยที่ดำเนินการตามประเด็นแล้วจัดพิมพ์ตามรูปแบบฉบับการรายงานวิจัยของทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อดำเนินการไปตามลำดับของการรายงานความคืบหน้างานวิจัย รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอรับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิของทางสถาบันเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนเป็นฉบับสมบูรณ์

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสารประกอบกับข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูลหัตถ์มาสังเคราะห์และเรียบเรียงขึ้นใหม่เพื่อเสนอข้อคิดหรือแนวโน้มบางประการตามวัตถุประสงค์ แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการนำเสนอชุดองค์ความรู้ การสังเคราะห์ข้อมูลในให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

๑) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเรียบเรียงให้เป็นระบบระเบียบพร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไป ขั้นตอนนี้ได้แก่ การจดบันทึกใหม่ และพิมพ์ข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมไปสู่การให้ความหมายข้อมูลการจัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ในขั้นสุดท้ายต่อไป

๒) ให้ความหมายกับข้อมูล (Conceptualizing the data) ในขั้นตอนนี้ได้อาศัยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล

๓) จัดหมวดหมู่ความหมายของข้อมูล (Categorize the Concepts) เป็นขั้นการนำเอาความหมายที่ได้ให้ไว้มาจัดเป็นหมวดหมู่ จากนั้นนำความหมายที่จัดหมวดหมู่แล้วมาตีความสร้างรูปแบบอุปนัย

๔) วิเคราะห์และสรุปรวบรวมความหมายให้ได้ความรู้ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นโครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบปัญหาในการวิจัย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะที่มุ่งเน้นให้เกิดกรอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาต่อไป

๔. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ” การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพและภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญ โดยอาศัยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและจัดบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการจำแนกข้อมูล ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมารวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ และอธิบายความเชื่อมโยงกัน โดยการเขียนในเชิงพรรณนาและประยุกต์เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันให้ทันสมัยเข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคมซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

๔.๑ ศึกษาแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา

การศึกษาแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา จึงมุ่งทำความเข้าใจถึงหลักการ เหตุผล และคุณค่าของการให้ในเชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมให้การทำบุญในปัจจุบันเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักธรรม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวันและสังคมร่วมสมัยการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางการสร้างกุศลด้วยการ “ให้สิ่งของหรือวัตถุ” เพื่อเกื้อกูลผู้อื่นและยังผลให้จิตใจผู้ให้เกิดความสุข อันเป็นการวางรากฐานแห่งการพัฒนาคุณธรรมภายใน อามิสทานถือเป็นการทำบุญขั้นพื้นฐานที่พุทธศาสนิกชนทุกระดับสามารถปฏิบัติได้ และเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังเมล็ดพันธุ์แห่งศรัทธาในพระพุทธศาสนา คำว่า “อามิสทาน” หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งเรียกว่า จตุปัจจัย ๔ การให้ดังกล่าวมิใช่เพียงเพื่อสนองความต้องการทางวัตถุของผู้รับ แต่ยังเป็นการฝึกจิตของผู้ให้ให้เกิดความเมตตา ความเสียสละ และลดละความยึดมั่นถือมั่นในทรัพย์สินของตน อันเป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนให้ “ให้ด้วยศรัทธา ให้ด้วยความเคารพ และให้ด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์” เพื่อให้ผลแห่งทานเป็นบุญสูงสุดส่วนแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนาแบ่งได้หลายลักษณะ คือ

๑) การถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อสืบทอดพระศาสนา เป็นการสนับสนุนผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในการเผยแผ่ธรรมะ ๒) การให้ทานแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในสังคมและสร้างความเสมอภาคทางจิตใจ และ ๓) การบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การสร้างวัด โรงเรียน โรงพยาบาล หรือสนับสนุนกิจกรรมสาธารณกุศลต่าง ๆ ซึ่งเป็นการขยายผลแห่งกุศลให้เกิดแก่ส่วนรวม

๔.๒ ศึกษาหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือหลักในการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคมสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน รวมถึงแนวทางในการทำบุญและประกอบกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งจากเดิมที่มุ่งเน้นการไปวัดเพื่อถวายทาน ฟังธรรม หรือร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ได้ขยายไปสู่การทำบุญในรูปแบบใหม่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การบริจาคผ่านระบบ e-Donation การเผยแผ่ธรรมะผ่าน Facebook หรือ YouTube และการร่วมกิจกรรมบุญออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์แม้จะมีความสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้กว้างขวาง แต่ก็จำเป็นต้องมี “หลักธรรม” เป็นกรอบกำกับ เพื่อให้การกระทำเหล่านั้นยังคงไว้ซึ่งความหมายทางศาสนาและคุณค่าทางจิตวิญญาณ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมการทำบุญในโลกดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจเจตนาของการให้และรักษาความบริสุทธิ์แห่งจิตใจในการทำบุญได้อย่างถูกต้อง ส่วนหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ พรหมวิหาร

๔ และ สังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นธรรมะหมวดสำคัญที่แสดงแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและสงบสุข “พรหมวิหาร ๔” ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้อีเมลมีความเมตตากรุณาในการสื่อสาร ไม่สร้างความขัดแย้ง และใช้เทคโนโลยีเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น ส่วน “สังคหวัตถุ ๔” ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นหลักธรรมแห่งการสงเคราะห์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำบุญออนไลน์ ทั้งในการให้สิ่งของ การพูดจาไพเราะ การกระทำที่เป็นประโยชน์ และการวางตนอย่างเสมอภาคต่อกัน

ดังนั้น การศึกษาหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จึงมีความสำคัญในการทำ ความเข้าใจว่าหลักพุทธธรรมสามารถปรับใช้กับพฤติกรรมการทำบุญในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างไร เพื่อส่งเสริมให้การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ไม่เพียงเป็นการให้ในเชิงวัตถุ แต่ยังเป็นการให้ที่ประกอบด้วยศรัทธา ปัญญา และเมตตาธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจของผู้ให้และความเจริญงอกงามแห่งพระพุทธศาสนาในสังคมร่วมสมัยการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบการสืบทอดและพัฒนาพฤติกรรมแห่งการให้ทานในยุคดิจิทัล เพื่อให้การทำบุญเช่นนี้คงไว้ซึ่งคุณค่าทางจิตวิญญาณและความถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องมีหลักธรรมมารองรับและกำกับแนวทางปฏิบัติ

๔.๓ แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ

ในยุคโลกาภิวัตน์และสังคมดิจิทัลปัจจุบัน สื่อออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างลึกซึ้ง ทั้งในการสื่อสาร การศึกษา และการประกอบกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการทำบุญในพระพุทธศาสนา ซึ่งได้พัฒนาเข้าสู่รูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชนยุคใหม่ การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่สะท้อนถึงการปรับตัวของศาสนากับโลกสมัยใหม่ โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook, YouTube, Line, และเว็บไซต์ของวัดหรือองค์กรทางศาสนา เป็นช่องทางในการเผยแผ่ธรรมะ รับบริจาค และสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง อย่างไรก็ตาม แม้การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จะเป็นนวัตกรรมทางศาสนาที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบุญได้ง่ายขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องอาศัย “หลักพุทธธรรม” เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การทำบุญไม่เพียงเป็นการให้เชิงวัตถุหรือผลประโยชน์ทางโลกเท่านั้น หากยังคงไว้ซึ่งเจตนาแห่งความบริสุทธิ์ ความเมตตา และการพัฒนาจิตใจตามหลักพระธรรมคำสอน การบูรณาการหลักธรรมเข้ากับแนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์ จึงเป็นการสร้างสมดุลระหว่าง “เทคโนโลยี” กับ “ธรรมะ” ทำให้การทำบุญในยุคดิจิทัลไม่สูญเสียคุณค่าทางจิตวิญญาณ และยังส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการให้ที่บริสุทธิ์ โปร่งใส และมีจิตสำนึกทางศีลธรรม การทำบุญในลักษณะนี้มีใช้เพียงการให้เชิงวัตถุหรือการบริจาคเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้กำลังใจ การเผยแผ่คำสอน และการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Line และระบบ e-Donation ส่วนแนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่

๑) การใช้สื่อออนไลน์เพื่อเผยแผ่ธรรมะ ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงคำสอนและกิจกรรมทางศาสนาได้ง่ายขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปวัด

๒) การบริจาคผ่านระบบ e-Donation ซึ่งสะดวก โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ช่วยส่งเสริมการทำบุญให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์

๓) การส่งเสริมการให้ทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยรวมทั้งการให้สิ่งของ (อามิสทาน) การให้ธรรมะ (ธรรมทาน) และการให้กำลังใจ (ใจทาน) ผ่านสื่อออนไลน์

- ๔) การสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและรายงานการบริจาคช่วยลดความเสี่ยงจากการทุจริต และสร้างความเชื่อมั่นในการทำบุญ
- ๕) การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและจิตสำนึกทางศีลธรรม ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรม ส่งเสริมการกระทำที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

๕. การอภิปรายผล

การอภิปรายผลในส่วนนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ว่า แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์สามารถบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร ๔ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และ สังคหัตถ์ ๔ (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) ได้อย่างไร การใช้สื่อดิจิทัลในการทำบุญนั้นช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะ การให้ทาน และการสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องคงไว้ซึ่งเจตนาบริสุทธิ์ การใช้สื่ออย่างรับผิดชอบต่อสังคม และความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรม ในการอภิปรายผลจึงไม่เพียงมุ่งวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของการทำบุญออนไลน์ แต่ยังเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อประเมินว่าแนวทางการทำบุญเชิงดิจิทัลสามารถเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกทางพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการทำบุญที่เหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัย และยังคงไว้ซึ่งแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ ศึกษาแนวทางการทำบุญด้วยอามิสทานในพระพุทธศาสนา

การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการไม่เพียงสร้างความสะดวกและความเข้าถึงได้เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกทางศีลธรรมของผู้เข้าร่วมได้อย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวทางนี้เป็นที่นิยมและเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน พบว่า พุทธศาสนิกชนมีแนวโน้มเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนาและในการทำบุญได้สะดวกและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Line และระบบ e-Donation ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถบริจาคและร่วมกิจกรรมบุญได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งส่งผลให้การทำบุญในยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในด้านปริมาณและความต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าผู้ใช้สื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมทางศาสนาได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา อีกทั้งสื่อออนไลน์ช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกมีส่วนร่วม ผ่านการแชร์ การให้กำลังใจ หรือการติดตามกิจกรรมบุญของผู้อื่น นอกจากนี้ การนำหลักธรรม พรหมวิหาร ๔ และ สังคหัตถ์ ๔ มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมออนไลน์ ยังช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีเจตนาบริสุทธิ์ในการทำบุญ มีความเมตตา กรุณา และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร ลัทธิพงษ์พันธ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ศาสน-บันเทิง: การสื่อสารการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนาบนสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ” ผู้วิจัยพบว่า สื่อต้นแบบนี้สามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มตัวอย่างได้ มากกว่า ๑,๔๐๐ คน และสามารถสรุปหลักเกณฑ์สำหรับการผลิตสื่อต้นแบบนี้ ใน ๓ มิติ คือ มิติที่ ๑ การคัดกรองเนื้อหาและการอ้างอิงแหล่งข้อมูล เนื้อหาที่ นำมาใช้ควรแสดงถึงขอบเขตและความเชื่อมโยงของการทำบุญกับเป้าหมายของ พระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง และไม่คลุมเครือ ที่แตกต่างจากลัทธิความเชื่ออื่นๆ และนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ มิติที่ ๒ สื่อสารด้วยภาษาและช่องทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรมในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงการใช้สำนวนภาษาที่ต้อง แปลไทยเป็นไทย ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยใน สังคมยุคดิจิทัล ซึ่งช่วยลดช่องว่างและจุดอ่อนของสื่อดั้งเดิมในพระพุทธศาสนา และมิติที่ ๓ กระตุ้นการมีส่วนร่วมด้วยกลยุทธ์การสื่อสารที่สะท้อนตัวตน สื่อสาร ด้วย “คิซ” ประกอบภาพวาดและคำโปรยที่มีนัยเชิงท้าทาย และ

กระตุ้นให้ เกิดความอยากรู้ถึงผลลัพธ์ของตนเองภายหลังการร่วมปฏิสัมพันธ์กับสื่อ ส่งผล ให้ได้รับความบันเทิงและเรียนรู้ในขณะเดียวกันโดยสมัครใจ^๕

๕.๒ ศึกษาหลักธรรมที่สนับสนุนการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การศึกษาหลักธรรมนี้ยังสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และ สังคหวัตถุ ๔ (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ แสดงเจตนาบริสุทธิ์ มีความเมตตา กรุณา และใช้สื่อเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น ทั้งยังส่งเสริมความรับผิดชอบและความเสมอภาคในสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวทางการทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างผลทางจิตใจและสังคมควบคู่ไปกับความสะอาดและประสิทธิภาพในการเข้าถึงกิจกรรมบุญ พบว่า การทำบุญผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้รับความนิยมนำอย่างสูงในหมู่พุทธศาสนิกชน เนื่องจากสื่อดิจิทัลช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนา การเผยแพร่ธรรมะ และการบริจาคเพื่อสาธารณกุศลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง นอกจากนี้ การใช้สื่อออนไลน์ ยังช่วยส่งเสริมการทำบุญในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการให้วัตถุสิ่งของ (อามิสทาน) การให้ธรรมะ (ธรรมทาน) และการให้กำลังใจหรือสนับสนุนจิตใจ (ใจทาน) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใช้สื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและ กิจกรรมบุญได้ตลอดเวลา ไม่จำกัดสถานที่และเวลา อีกทั้งสื่อออนไลน์ยังช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกมีส่วนร่วม ผ่านการแชร์ธรรมะ การแนะนำกิจกรรมบุญ หรือการติดตามผู้อื่นในการทำบุญ ซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมการให้ที่ เข้มแข็งและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุลศักดิ์ ขาญณรงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างบุญบารมีตาม หลักธรรมในพระพุทธศาสนาสำหรับสังคมผู้สูงอายุ”พบว่า ๑) ผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันมีความเข้าใจเรื่องการสร้างบุญ บารมีในระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวมและแยกรายด้าน ๒) ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการสร้างบุญบารมีสำหรับผู้ สูงอายุ ข้อทาน ศีล และภาวนา สามารถสังเคราะห์ได้ว่าควรยึดหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ เริ่มจากการ วางแผนด้วยการกำหนดกรอบหรือทิศทางการทำงานผ่านรูปแบบการบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ จากนั้นควรมี การนำแผนไปปฏิบัติผ่านการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายเน้นการดำเนินกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติ ได้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่ทำได้ด้วยตนเอง หรือทำได้กับคนภายในครอบครัว หรือกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ประการต่อมาควรมีการตรวจสอบ ด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนผ่านหลักของการถ่ายทอด ประสบการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงในท้ายที่สุดต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ผ่านกิจกรรมการหารือร่วมกันเพื่อ นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหารวมถึงการพัฒนากิจกรรม โดยควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักใน การพัฒนากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบุญบารมีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ^๖

๕.๓ แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ

^๕ ดุรายละเอียดใน วิเชียร ลัทธิพงศ์พันธ์, “ศาสน-บันเทิง: การสื่อสารการทำบุญตามหลัก พระพุทธศาสนาบนสื่อ สังคมออนไลน์ ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ”, ๒๕๓๓), หน้า ๓๑-๓๒, ๑๐๙

^๖ จุลศักดิ์ ขาญณรงค์, “การสร้างบุญบารมีตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาสำหรับสังคมผู้สูงอายุ”วารสาร สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖), หน้า ๑๒-๑๙.

การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการจึงไม่เพียงเป็นการเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนาได้ง่ายขึ้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกทางศีลธรรมของผู้เข้าร่วม ทั้งในระดับบุคคลและสังคม ทำให้แนวทางนี้เหมาะสมกับยุคดิจิทัลและสอดคล้องกับแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา พบว่า พุทธศาสนิกชนมีแนวโน้มเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนาและการทำบุญได้สะดวก รวดเร็ว และเข้าร่วมได้หลากหลายรูปแบบ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Line และระบบ e-Donation ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถบริจาคและร่วมกิจกรรมบุญได้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถแบ่งปันความดีสู่ผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสื่อออนไลน์ช่วยลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ทำให้พุทธศาสนิกชนที่ไม่สามารถเดินทางไปวัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเข้าร่วมการทำบุญได้ นอกจากนี้ การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ยังช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกร่วมกัน ร่วมผ่านการแชร์ธรรมะ การสนับสนุนกิจกรรมบุญ หรือการให้กำลังใจผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ อีกทั้งการบูรณาการหลักธรรม พรหมวิหาร ๔ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และ สังคหวัตถุ ๔ (ทาน ปิยาจา อตถจริยา สมานัตตตา) ช่วยให้การทำบุญออนไลน์มีเจตนาบริสุทธิ์ เกื้อกูลผู้อื่น และส่งเสริมความรับผิดชอบทางศีลธรรมควบคู่ไปกับความสะอาดและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เกิดวิชัย ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเรื่องบุญกับนิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเรื่องบุญกับนิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท ในฐานะที่ต่างเป็นความคิดหนึ่งที่สำคัญมากในระบบปรัชญาเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเรื่องวิธีการทำบุญตามหลักของบุญกิริยาวัตถุ ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา เป็นความคิดที่มีฐานที่มาผ่องความคิดจากมัชฌิมาปฏิบัติ ในลักษณะเดียวกับความคิดเรื่องวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงนิพพานอันได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ส่วนความคิดเรื่องการให้ผลของบุญซึ่งเน้นถึงการให้ผลที่เป็นความสุขทางโลกียะในชาติปัจจุบัน และการให้ผลต่อการเกิดใหม่ในชาติหน้าที่จะเกิดในสุคติภูมิเป็นมนุษย์หรือเทวดานั้น มิได้เป็นความคิดที่ขัดแย้งกับความคิดเรื่องนิพพานอันเป็นภาวะที่พ้นไปจากการเวียนว่ายตายเกิดแต่อย่างใด โดยการศึกษาวิจัยมีข้อสรุปว่า ความคิดเรื่องบุญกับนิพพานมีความสัมพันธ์ที่ประสานสอดคล้องกลมกลืนกัน ไม่มีความคิดใดที่แยกกันอยู่ลอย ๆ หรืออยู่อย่างขัดแย้งกัน แต่เป็นความคิดที่ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในส่วนความหมายของบุญจากการศึกษาพบว่า บุญ คือความบริสุทธิ์สะอาดของจิตหรือคุณภาพอันดีของจิต การใช้คำว่า “บุญ” ในพุทธปรัชญาเถรวาท มีการใช้ในความหมายที่เป็นทั้งการกระทำและผลของการกระทำอยู่ในคำเดียวกัน โดยขึ้นอยู่กับการใช้ที่หมายถึงการกระทำ เช่น บุญคือการกระทำให้จิตบริสุทธิ์สะอาด นัยที่หมายถึงผลของการกระทำ เช่น บุญคือผลของกุศล หรือผลของความดี^๗

๕. สรุป/องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ” ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คน การทำบุญของพุทธศาสนิกชนก็ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน การทำบุญผ่านสื่อออนไลน์จึงกลายเป็นแนวทางใหม่ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างง่ายดาย เพื่อให้การสื่อสารและการให้บุญเป็นไปอย่างเอื้อเฟื้อ เคารพ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างมีสติและ

^๗ นัยนา เกิดวิชัย, “ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเรื่องบุญกับนิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท” , วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙) หน้าบทคัดย่อ, ๑๓๒.

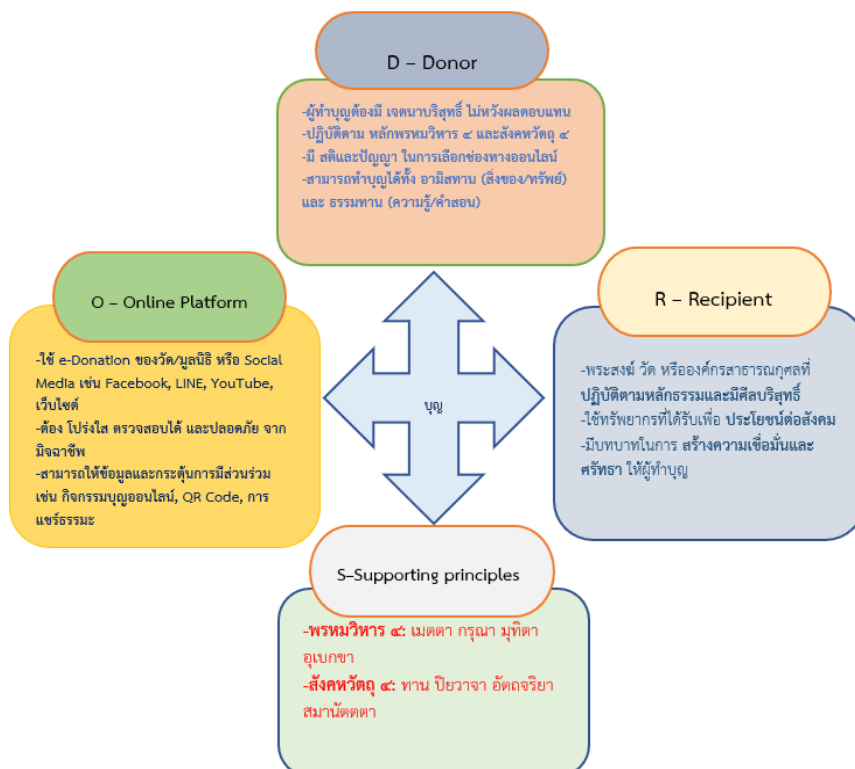
ปัญหาซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ แนวทางการทำบุญผ่านสื่อออนไลน์เชิงพุทธบูรณาการ คือ DORS MODEL ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. D – Donor (ทายก) ผู้ทำบุญต้องมี เจตนาบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทนปฏิบัติตาม หลักพรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ มีสติและปัญญา ในการเลือกช่องทางออนไลน์สามารถทำบุญได้ทั้ง อามิสทาน (สิ่งของ/ทรัพย์สิน) และ ธรรมทาน (ความรู้/คำสอน) ที่มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น พรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ มีสติและปัญญาในการเลือกช่องทางการทำบุญออนไลน์ ทำบุญทั้งในรูปแบบอามิสทาน (สิ่งของ/ทรัพย์สิน) และธรรมทาน (ความรู้/คำสอน)

๒. O – Online Platform (ช่องทางสื่อออนไลน์) ใช้ e-Donation ของวัด/มูลนิธิ หรือ Social Media เช่น Facebook, LINE, YouTube, เว็บไซต์ ต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และปลอดภัย จากมิจฉาชีพสามารถให้ข้อมูล และกระตุ้นการมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมบุญออนไลน์, QR Code, การแชร์ธรรมะของวัดหรือมูลนิธิ แอปพลิเคชัน บริจาคออนไลน์ พร้อมระบบตรวจสอบและขอใบอนุโมทนา ต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปลอดภัยจากมิจฉาชีพ

๓. R – Recipient (ปฎิคาหก) พระสงฆ์ วัด หรือองค์กรสาธารณกุศลที่ ปฏิบัติตามหลักธรรมและมีศีลบริสุทธิ์ใช้ทรัพยากรที่ได้รับเพื่อ ประโยชน์ต่อสังคมมีบทบาทในการ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ให้ผู้ทำบุญ พระสงฆ์ วัด หรือองค์กรสาธารณกุศลที่ปฏิบัติตามหลักธรรม มีศีลบริสุทธิ์และปฏิบัติปฏิบัติชอบใช้ทรัพยากรที่ได้รับ อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อสังคม

๔. S – Supporting Principles (หลักธรรมสนับสนุน) การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้ช่วยให้การทำบุญออนไลน์เกิดอานิสงค์แท้จริง และส่งผลดีต่อผู้ให้ ผู้รับ และสังคม

บรรณานุกรม

- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, “การสร้างบุญบารมีตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาสำหรับสังคมผู้สูงอายุ” วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖).
- นัยนา เกิดวิชัย, “ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเรื่องบุญกับนิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท” , วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก. ๒๕๖๓.
- พระราชวรมนี, ปรัชญาการศึกษาไทย ฉบับแก้ไข-รวบรวมนใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- วิเชียร ลัทธิพงศ์พันธ์, “ศาสน-บันเทิง: การสื่อสารการทำบุญตามหลัก พระพุทธศาสนาบนสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านกระบวนคิดเชิงออกแบบ”, ๒๕๓๓).
- สุพจน์ ชนะภัย. การทำบุญออนไลน์กับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางศาสนาในสังคมไทย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, ๒๕๖๔.

